

Breda

Johan Metzelaarstraat

Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven

Drs. Joeske Nollen

Erfgoedrapport Breda 152
OM-nummer 62367
ISSN: 2210-9552

COLOFON

Titel: Johan Metzelaarstraat

Erfgoedrapport Breda 152

Auteurs: drs. J.H. Nollen

Kaarten: J.H. Nollen

Eindredactie en autorisatie: drs. F.J.C. Peters

Veldwerk en uitwerking: drs. J.H. Nollen, E. de Nes, A. Schut, A. Peemen

Senior archeoloog: drs. F.J.C. Peters

ISSN: 2210-9552

© Gemeente Breda, 2015

Directie Ontwikkeling

Afdeling Ruimte

Postbus 90156

4800 RH Breda

Inhoud

1	Inleiding	4
2	Ligging en aard van het terrein.....	5
3	Landschappelijke gegevens en historische context.....	6
4	Archeologische achtergronden.....	8
5	Doelstelling	9
6	Werkwijze en resultaten	12
7	Conclusie en aanbeveling	16
8	Literatuur.....	18

Bijlage 1: Allesporenkaart

Bijlage 2: Sporenlijst

Bijlage 3: Vondstenlijst

1 Inleiding

In opdracht van gemeente Breda, Directie Beheer heeft de Afdeling Ruimte van de gemeente Breda op 17 juli 2014 een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven (IVO-P) uitgevoerd aan de Johan Metzelaarstraat te Breda, gemeente Breda. Het proefsleuvenonderzoek vond plaats in het kader van de voorgenomen bouw van een school, wat gepaard gaat met bodemversturende werkzaamheden. Deze geplande grondwerkzaamheden gaan dieper dan 0,30 meter beneden maaiveld.

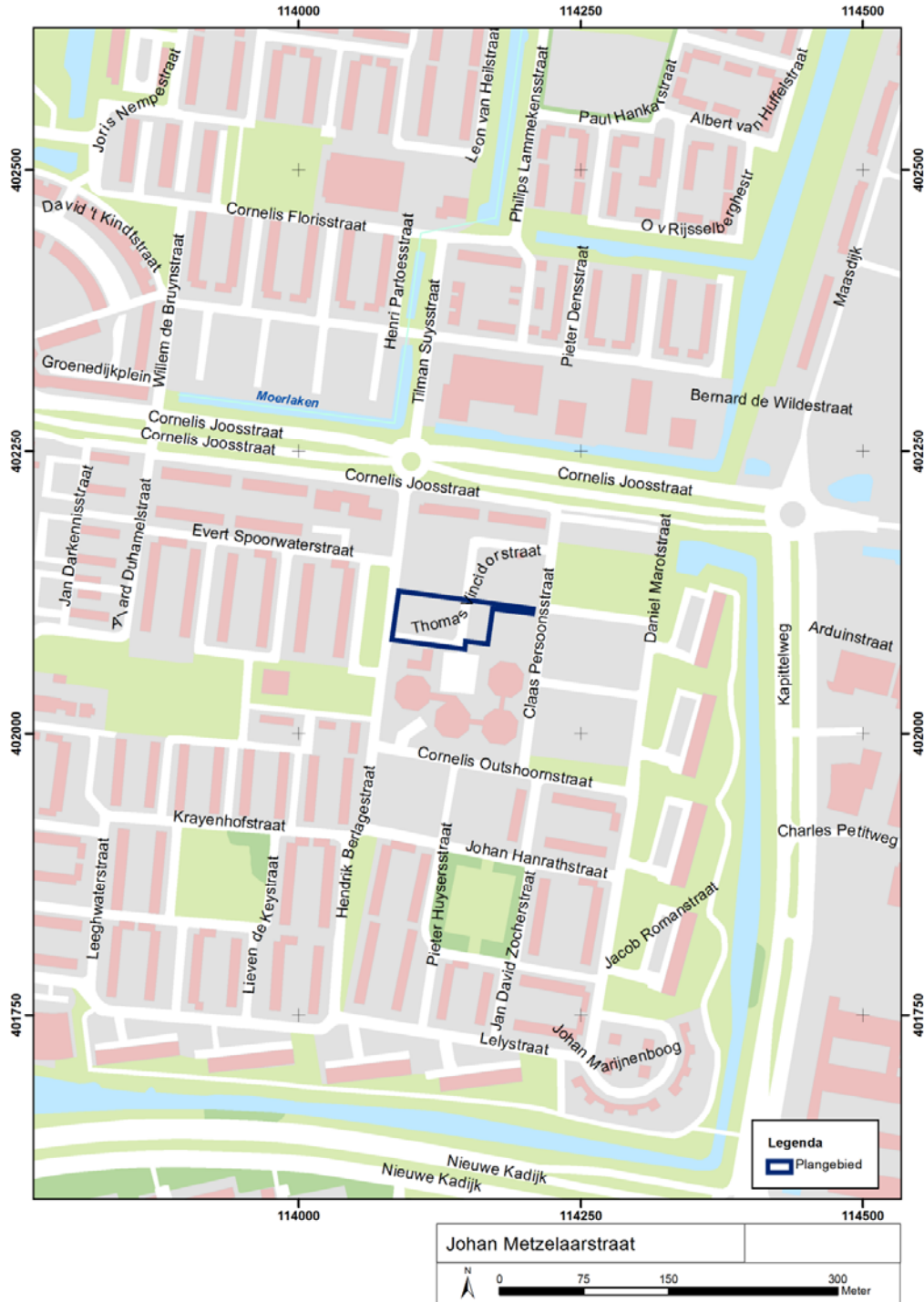
Het plangebied ligt in de gemeente Breda, in een zone met gedeeltelijk hoge en lage archeologische verwachting op de Archeologische Beleidskaart Breda. Door de nieuwbouw wordt de ondergrond geroerd. Het is dan ook van belang de archeologische verwachting nader te toetsen en eventueel aan te treffen archeologische sporen en vondsten in kaart te brengen.

Administratieve gegevens

Provincie	Noord-Brabant
Gemeente	Breda
Plaats	Breda
Toponiem	Johan metzelaarstraat
Objectcode	BR-386-14
Centrumcoördinaten RD	114.116 / 402.103
Kaartblad	44D
Onderzoeksmeldingsnr.	62367
Opdrachtgever	Gemeente Breda, Directie Beheer
Bevoegd gezag	Gemeente Breda
Uitvoerder	Gemeente Breda, Afdeling Ruimte
Senior archeoloog	Dr. Joeske Nollen
Veldarcheologen	Elisabeth de Nes MA
Veldtechnicus	Alex Schut

2 Ligging en aard van het terrein

Het plangebied is gelegen ten noorden van het centrum van Breda. Het plangebied wordt in het noorden begrensd door de Johan Metzelaarstraat, in het zuiden en oosten door de Thomas Vincidorstraat en in het westen door de Hendrik Berlagestraat. Ten tijde van het onderzoek was het een braakliggend perceel met gras.

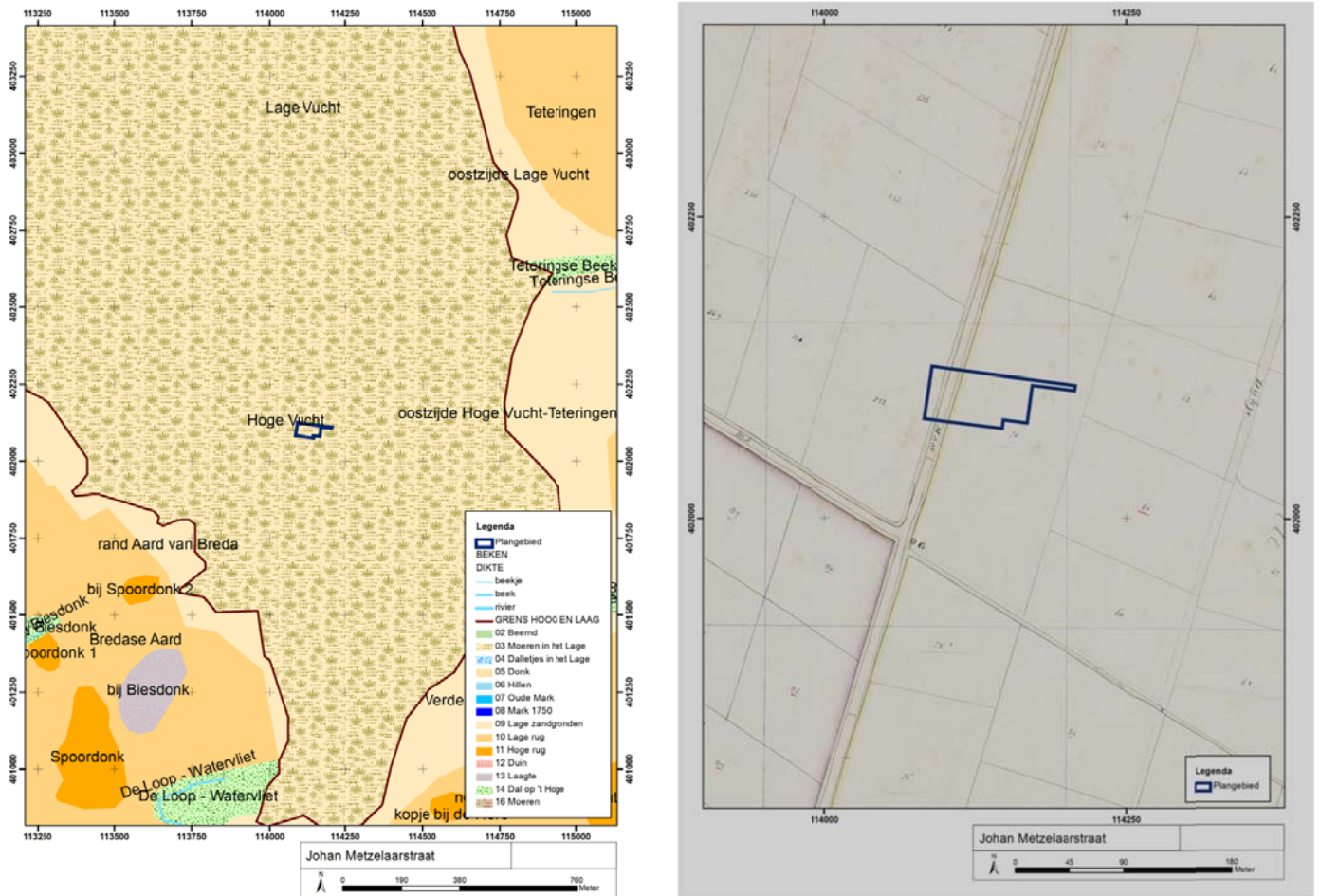

Abeiding 1. Het plangebied (blauw omlijnd) op de huidige topografie.

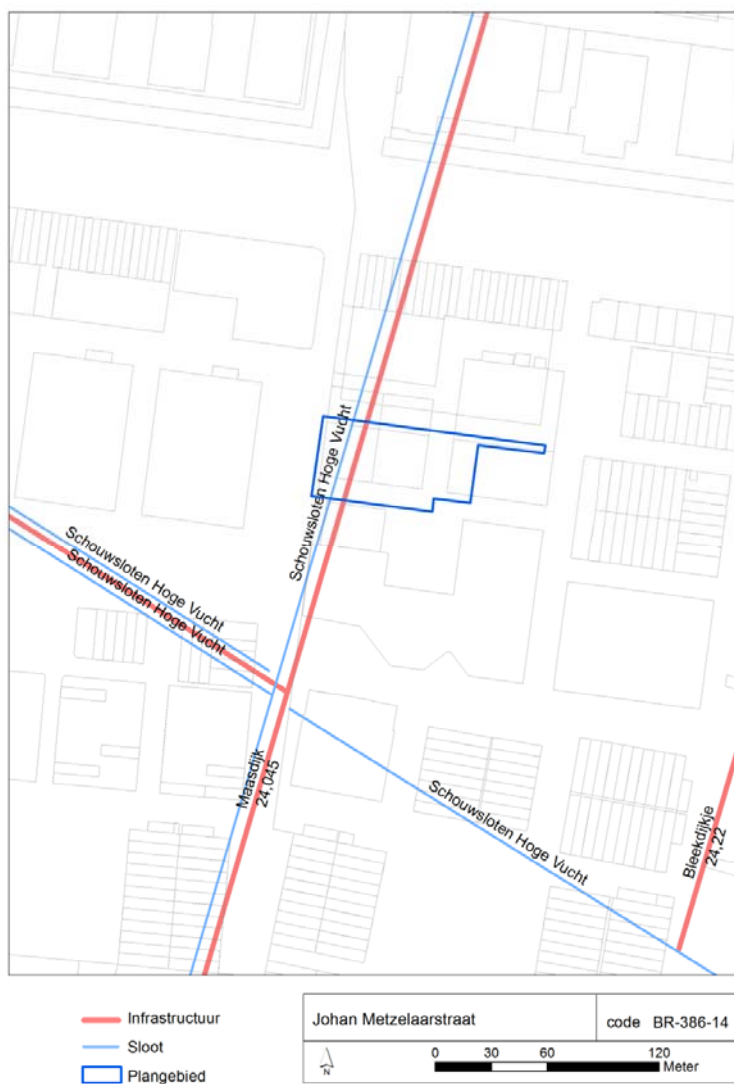
3 Landschappelijke gegevens en historische context

Op de geomorfologische kaart, de bodemkaart en de grondwatertrappenkaart in Archis 2 is het plangebied niet gekarteerd omdat het is gelegen in de bebouwde kom van de gemeente Breda. Extrapolatie van de wel gekarteerde zone op circa 300 m van het plangebied leidt tot de veronderstelling dat het plangebied is gelegen in een vlakte van ten dele verspoelde dekzanden. Leenders (2006) heeft het fysisch landschap van het plangebied wel gekarteerd en situeert het plangebied in de Hoge Vucht, 'Moeren in het lage'. De bodem in het plangebied bestaat vermoedelijk uit laarpodzolgronden. De grondwatertrap in het plangebied is vermoedelijk III.

Het plangebied is gelegen in een beemden-landschap van de Hoge Vucht. Dit beemden-landschap is opgemaakt uit strakke stroken. Door de westelijke helft van het plangebied liep één van de schouwsloten van de Hoge Vucht die dateren van na 1335 en van voor 1375 (afbeelding 3). Deze schouwsloot liep parallel aan de Maasdijk. Deze dijk maakte onderdeel uit van de zomerweg van Breda naar Geertruidenberg. Deze dijk staat ook op de kadastrale minuut uit 1824 (afbeelding 2). Leenders (2006) heeft geen andere cultuurhistorische elementen in, of in de nabije omgeving van het plangebied gekarteerd.

Afbeelding 2. Links het fysisch landschap volgens Leenders (2006), rechts het plangebied op een uitsnede van de kadastrale kaart van 1824. Het plangebied is aangegeven in blauw.

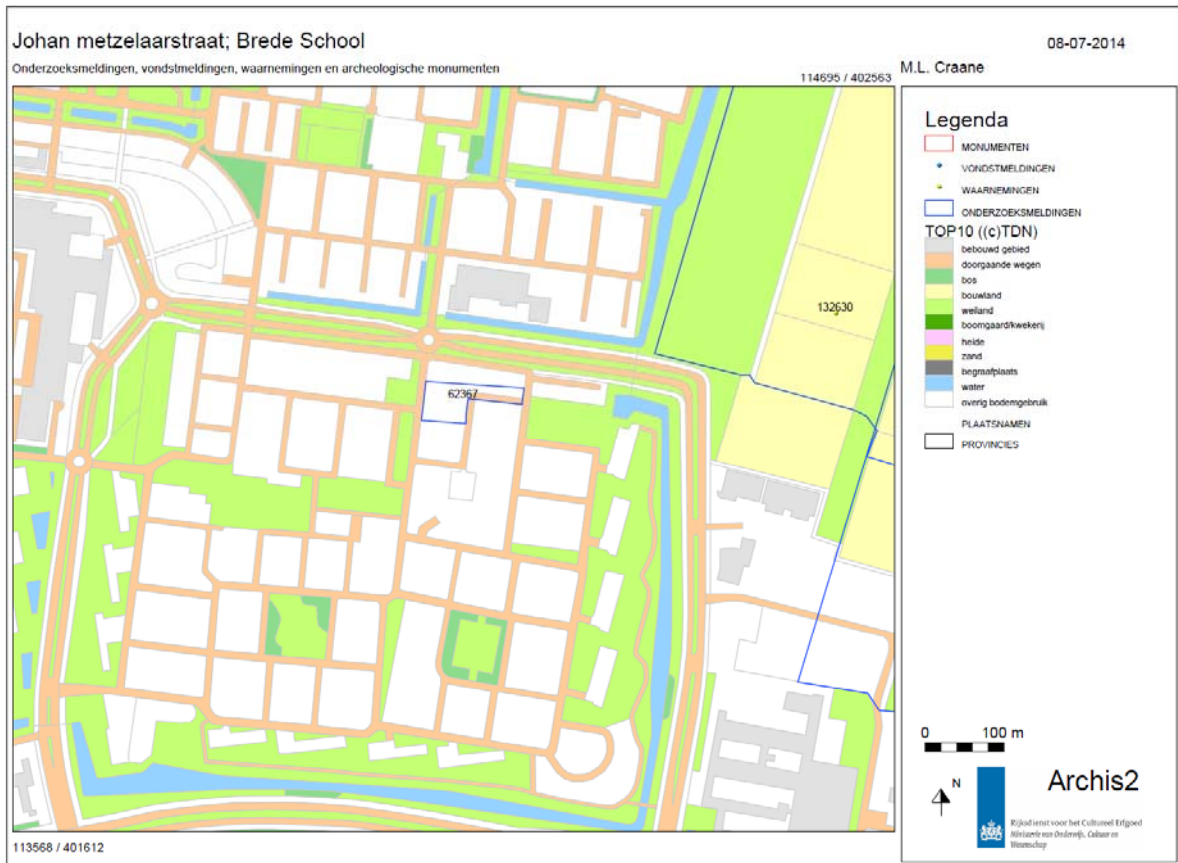

Afbeelding 3. Het thema infrastructuur volgens Leenders (2006) geprojecteerd op huidige topografie met het plangebied aangegeven in blauw.

4 Archeologische achtergronden

In het plangebied zijn voor zover bekend nog geen archeologische onderzoeken uitgevoerd. Onderzoeksmelding 62367 die in afbeelding 4 is weergegeven betreft het onderhavige onderzoek, alleen is dit iets te ver naar het noorden gesitueerd.

Op circa 400 m ten oosten van het plangebied zijn een groot aantal onderzoeken uitgevoerd in het kader van de uitbreiding van Teteringen (onderzoeksmeldingen 9523 en 10301; BR-080-05 en BR-080-97). Hierbij zijn greppels en eventuele structuren van het beleg van Breda aangetroffen en daarnaast paalsporen en kuilen uit mogelijk de prehistorie of de middeleeuwen.

Afbeelding 4. Onderzoeksmeldingen, Vondstmeldingen, Waarnemingen en Archeologische Monumenten uit Archis (archis2.archis.nl).

5 Doelstelling

Archeologisch onderzoek in West-Brabant is tot voor kort vrijwel uitsluitend gericht geweest op de ontwikkeling van de laatmiddeleeuwse stadskernen. Onderzoek naar de plattelandsbewoning uit het verleden is pas sinds 1995 van de grond gekomen. Ten westen van Breda is sinds 1998 archeologisch onderzoek uitgevoerd waarbij de bewoning in relatie tot het landschap centraal staat. Er wordt gekeken naar nederzettingsdynamiek en het ontstaan van het cultuurlandschap.

In de omgeving van Breda kunnen archeologische sporen en vondsten worden aangetroffen uit het paleolithicum tot en met het neolithicum, maar deze worden niet op grote schaal aangetroffen. Archeologisch onderzoek in de nabije omgeving heeft uitgewezen dat het dekzandlandschap van Breda-West vanaf de bronstijd (circa 2000 v.Chr.) vrij intensief bewoond is geweest. Hierbij is tevens een nieuw beeld ontstaan van de bewoning in de ijzertijd (500 v. Chr. tot begin van de jaartelling), Romeinse tijd (begin van de jaartelling tot circa 400 na Chr.) en vroege middeleeuwen (450-1050 na Chr.). Achterliggend doel van het onderzoek is het zo compleet mogelijk onderzoeken van enkele dekzandruggen in het landschap waardoor een duidelijk beeld gevormd kan worden van de bewoningsgeschiedenis, de ontwikkeling van de bewoning in de regio en het gebruik van de ruimte in al zijn aspecten op deze landschappelijke eenheden.

In de late middeleeuwen en nieuwe tijd neemt de hoeveelheid activiteiten – en de archeologische overblijfselen daarvan – toe. Voor de gemeente Breda zijn naast de sporen uit de bronstijd tot en met de vroege middeleeuwen ook de sporen uit de late middeleeuwen (de periode van stadsontwikkeling), de sporen verbonden aan de Nassaus en de sporen uit de Spaanse tijd van groot belang.

Het landschap waarin de mensen gedurende de bewoningsperiode woonden is op diverse wijzen ingericht en gebruikt. De nalatenschap van deze inrichting en het gebruik daarvan geeft ons weer de mogelijkheid inzicht te krijgen in het leef- en denkpatroon van de bewoners gedurende de late prehistorie en de middeleeuwen. De vraagstellingen bij dit thema beslaan een breed geheel, van nederzetting tot begravingen. Het doel is een beeld te creëren van het leven in de regio Breda. De aandacht bij het onderzoek naar het natuurlijke landschap is met name gericht op de niet door de mens beïnvloede omgeving c.q. die aspecten van de natuur die uiteindelijk het menselijk handelen hebben beïnvloed. Bij dit onderzoeksthema staat de ontstaanswijze van het gebied centraal. Er kan namelijk naast de landschappelijke ligging van de vindplaatsen ook een beeld verkregen worden van de ruimere regio.

Het archeologisch onderzoek betreft een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven (IVO-P) ter plaatse van de voorgenomen zone met bodemingrepen. Bij het onderzoek zijn de volgende gebiedsspecifieke onderzoeksvragen leidend:

- Zijn er sporen van de schouwsloot aanwezig in het plangebied?
- Zijn er sporen van de Maasdijk aanwezig in het plangebied?
- Zijn er sporen van de strokenverkaveling van het beemdenlandschap aanwezig in het plangebied?
- Hoe is de bodemopbouw in het gebied (tevens eventueel door middel van boringen in kaart te brengen)?
- Zijn er sporen uit het paleolithicum/mesolithicum aanwezig?
- Zijn er sporen uit (het neolithicum,) de bronstijd, ijzertijd of Romeinse tijd aanwezig?
- Zijn er sporen van ontginning aanwezig?
- Is er sprake van een esdek en wat is de ontwikkeling en datering hiervan?
- Zijn er sporen die wijzen op middeleeuwse oorsprong van de bewoning?
- Zijn er sporen van oudere infrastructuur aanwezig?
- Is er bebouwing aanwezig?
- Zijn er aanwijzingen voor activiteiten uit de Spaanse tijd? Zijn er sporen van een legerkamp, of omwalling?
- Zijn er nog andere (bewonings)sporen?
- Wat is de aard, omvang (begrenzing vaststellen), datering, context, gaafheid, kwaliteit van de aangetroffen sporen?
- Wat is de waarde van de aangetroffen sporen?

Naast deze specifieke onderzoeksvragen dient aandacht te worden besteed aan onderstaande onderzoeksthema's en vraagstellingen die vanuit het totale archeologisch onderzoek in Breda-West zijn vertaald.

Landschap

- Hoe zag de paleogeografie er uit? Wat is de geomorfologische achtergrond van het huidige landschap? Wat is de hydrologische ontwikkeling in het gebied?
- Welke ontwikkelingen van het landschap en het milieu vonden gedurende deze periode plaats en welke invloeden hadden deze op het leefmilieu van de mens?

Bodem

- Tot op heden bestaat nog geen compleet beeld van de bodemopbouw in het centrum van Breda. Dit is onder andere het gevolg van het feit dat in de loop van de late middeleeuwen de mens op grote schaal het natuurlijk landschap heeft aangepast door middel van ophogingen. Enerzijds lijkt het landschap een belangrijke rol gespeeld te hebben bij het uitkiezen van de oudste nederzettingkern van Breda, anderzijds heeft men aan het eind van de 13^e eeuw en het begin van de 14^e eeuw op grote schaal de natuurlijke loop van de Mark teruggedrongen ten behoeve van uitbreiding en verdichting van de middeleeuwse kern. Ook bij de aanleg van de stadsverdediging lijkt het reliëf en landschap een belangrijke rol gespeeld te hebben. Informatie over de exacte wisselwerking tussen het natuurlijk landschap en de ontwikkeling en inrichting ligt op veel plaatsen in het bodemarchief opgeslagen.
- Archeologisch onderzoek naar het gebruik en de functie van beekdalen in het verleden heeft tot nu toe op kleine schaal plaats gevonden. Om beter inzicht te verkrijgen in de relatie en interactie tussen mens en beekdalen is het van belang de bodemopbouw en processen van bodemvorming in beekdalen beter in kaart te brengen.
- De hoger gelegen dekzandruggen zijn van oudsher geliefde plaatsen voor de mens om zich te vestigen. De ontwikkeling van cultuurlagen en esdekken is een belangrijk onderdeel van het archeologisch onderzoek. Op basis van deze ontwikkelingen kan een beter inzicht worden verkregen in het gebruik, de functie en betekenis van het landschap voor de mens.
- In Breda komen niet alleen pleistocene zandgronden voor die worden aangeduid als het Hoge, in het noordelijke deel van Breda komen holocene afzettingen voor, het Lage. In dit deel van Breda komen moeren (veengebieden), dalletjes, dijken, beemden en donken voor. Vooral de beemden zijn een kenmerkend onderdeel van het Lage en werden als grasland werden in het verleden extensief gebruikt als hooilanden en voor het weiden van vee. De functie van en de relatie tussen het Lage en de mens is nog niet intensief onderzocht.

Flora/fauna

- Wat was de aard van de begroeiing van het landschap gedurende de periode late prehistorie tot en met de middeleeuwen en welke invloeden had deze op de leefwijze van de mens?
- Welke wilde dieren kwamen in de vrije natuur in de omgeving van de nederzetting en de nederzetting zelf voor, zowel op het land als in het water en welke invloed hadden deze op de leefwijze van de mens?
- Welke gedomesticeerde dieren kwamen in de omgeving van de nederzetting en in de nederzetting zelf voor, zowel op het land als in het water en welke invloed hadden deze op de leefwijze van de mens?
- Het verkrijgen van informatie over de lange termijnontwikkeling van de vegetatie in de regio; de verhouding tussen de gebruikte en niet-gebruikte ruimte; de agrarische economie; de voedsel economie; het gebruik van ruimte in huizen en op erven.

Bewoning / Nederzetting

- Zijn er nederzettingssporen op het terrein aanwezig en welke datering hebben zij? Geef, indien mogelijk, een fasering binnen de nederzetting.
- Hoe is de bewoning gestructureerd – losse erven of geconcentreerde bewoning? Is het mogelijk complete erven op dit terrein uit enige periode te onderzoeken?
- Wat is de verklaring voor de locatiekeuze ten opzichte van het 'natuurlijke' landschap en indien mogelijk het cultuurlandschap?
- Welke relatie is er te leggen tussen eventueel in tijd opvolgende elementen in het landschap (bv nederzettingssporen en begravingen uit uiteenlopende perioden)?
- Is er een koppeling mogelijk tussen de archeologische en de historische gegevens en archieven en welke relevantie of betekenis heeft dit?

Verkaveling

- Zijn er sporen van verkaveling in het terrein, en zo ja wat is de aard en de wijze van aanleg van de verkaveling (sloten, greppels, afrastering, etc.)?
- Wat is de vorm van de verkaveling en omvang van de omgrensde percelen, zowel binnen als buiten een eventuele nederzetting?
- Welke relatie is er te leggen tussen de perceelgrenzen en de vroegste kadasterkaarten?
- Waarvoor zijn de kavels gebruikt?

Infrastructuur

- Komen er in het gebied sporen van paden, wegen en voorden voor en welke relatie hebben deze tot het onderzoeksgebied?
- Komen er in het gebied waterbeheerstructuren voor zoals dijken, gemalen, stuwen en (afwatering)sloten en welke relatie hebben deze tot het onderzoeksgebied?
- Wat is de relatie tussen de gebouwen en de diverse elementen van de infrastructuur?
- Wat is de relatie tussen de vormen van infrastructuur en de historische gegevens over paden en wegen?

Vestingbouw

- Zijn in het onderzoeksgebied sporen van vestingbouw of linies (onverstoord) aanwezig?
- Welke fasen uit de vestingbouw zijn op het terrein aanwezig?
- Zijn de sporen van vestingbouw te koppelen aan de vestingkaarten (uitgave gemeente Breda 2008)?

Complextype/Ensemble

- Hoe kan de locatie beschreven worden in termen van ensembles van sporentypen en -clusters? Het gaat erom ensembles te typeren opgebouwd vanuit de meest eenvoudige vorm tot de meest samengestelde vorm. Deze getypeerde (representatieve of juist uitzonderlijke) ensembles hebben de functie van bouwsteen in de beschrijving van de aard van het gehele complextype.
- Het verkrijgen van inzicht in de lange termijnontwikkeling van de bewoning in de regio en daaraan gerelateerd het gebruik van de ruimte.
- Inzicht krijgen in de begrenzing en het karakter van de bewoningssporen; inzicht krijgen in de ruimtelijke en chronologische relatie tussen bewoningssporen uit verschillende perioden; vraagstukken omtrent continuïteit en discontinuïteit in bewoning beantwoorden; inzicht krijgen in de functie en het gebruik van zones in het landschap, bijvoorbeeld de situering van "site" en "off-site", nederzetting en grafvelden, dekzandrug en beekdal.

Op basis van het archeologisch onderzoek dient uitspraak te worden gedaan over de eventuele aanwezigheid van archeologische relicten in het plangebied. Daarbij dient voldoende inzicht te worden gegeven in de inhoudelijke en fysieke kwaliteit van de mogelijk aanwezige bewoningssporen op de betreffende locatie (aard, ouderdom, omvang, gaafheid, conservering) teneinde tot een waardestelling te kunnen komen, op basis waarvan vervolgens een selectieadvies opgesteld wordt. In dit advies kunnen maatregelen voor vervolgonderzoek en eventueel behoud worden opgenomen. Het definitieve selectiebesluit is voorbehouden aan het bevoegd gezag, de afdeling Ruimte van de gemeente Breda.

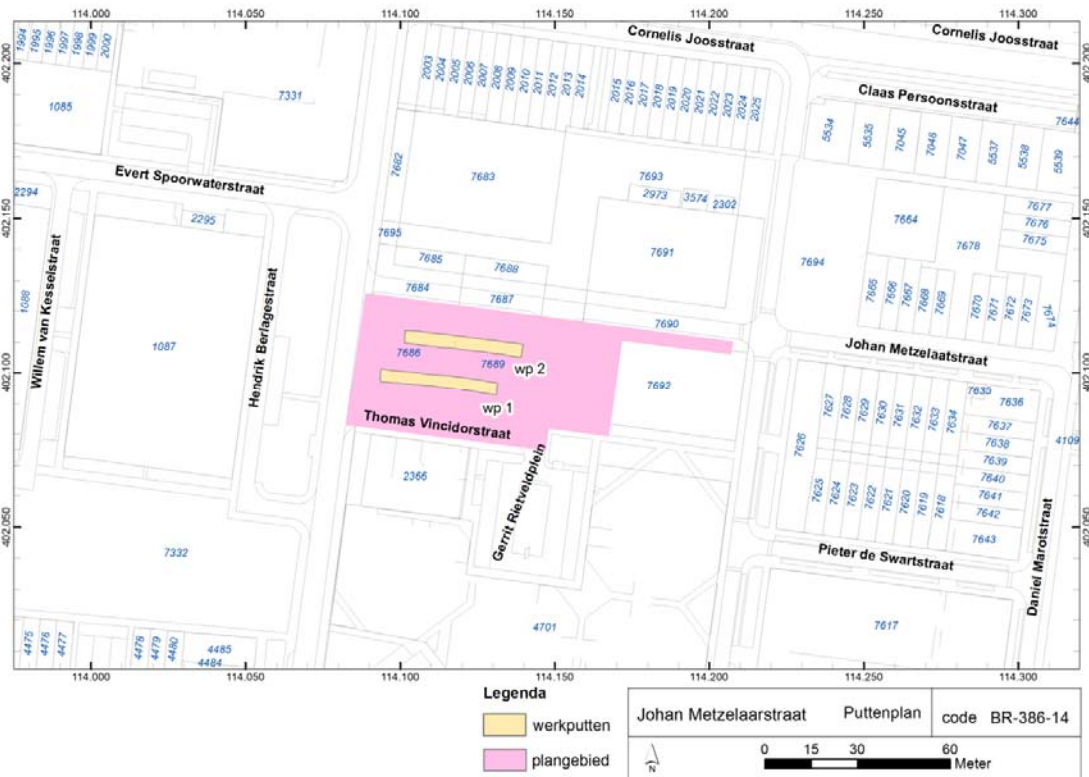
6 Werkzaamheden en resultaten

Het inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd op 17 juli 2014 door de afdeling Ruimte van de Gemeente Breda. Er zijn twee werkputten aangelegd op de in het Programma van Eisen geplande locaties; werkput 1 in het zuiden en werkput 2 in het noorden van het plangebied. Werkput 1 was, zoals gepland in het PvE ongeveer 40 meter lang en 4 meter breed. De tweede werkput moest volgens het PvE eigenlijk 50 meter worden maar deze is ongeveer 10 meter korter aangelegd omdat de put aan de westkant een heel stuk verstoord was en het daarom niet zinvol was de werkput de tot op volledige lengte door te trekken.

Bij de aanleg van het vlak is laagsgewijs verdiept, op zoek naar het archeologisch niveau of de onverstoorde natuurlijke ondergrond. De bodem was aan de oost en westkant in beide werkputten diep verstoord. In het westelijke gedeelte van werkput 1 is de werkput in het midden een bak breed verdiept om de onderkant van de verstoring op te zoeken. De onderkant van de verstoring zat minimaal 2,30 cm onder het maaiveld maar mogelijk nog dieper. Door opkomend grondwater kon de diepte van de verstoring ook niet met een guts worden vastgesteld.

Het vlak is gefotografeerd en vervolgens ingemeten met een Robotic Total Station. Het meetstelsel is via hoofdmeetpunten binnen het plangebied nauwkeurig gekoppeld aan het Rijksdriehoeksnet. De hoofdmeetpunten werden ingemeten door een landmeter van de gemeente Breda. De vlakhoogtes en de maaiveldhoogtes zijn om de vijf meter gemeten. Er zijn in werkput 1 drie en in werkput 2 vier profielen gedocumenteerd. Tijdens het onderzoek is gewerkt conform het Programma van Eisen (2014-19) en de KNA 3.3.

Het vlak is gefotografeerd en vervolgens ingemeten met een Robotic Total Station. Het meetstelsel is via hoofdmeetpunten binnen het plangebied nauwkeurig gekoppeld aan het Rijksdriehoeksnet. De hoofdmeetpunten werden ingemeten door een landmeter van de gemeente Breda. De vlakhoogtes en de maaiveldhoogtes zijn om de vijf meter gemeten. Er zijn in werkput 1 drie en in werkput 2 vier profielen gedocumenteerd. Tijdens het onderzoek is gewerkt conform het Programma van Eisen (2014-19) en de KNA 3.3.

Afbeelding 5. Puttenplan op huidige topografie.

6.1. Resultaten

Er zijn in totaal acht spoornummers uitgedeeld. Vijf spoornummers zijn gegeven aan lagen in de profielen (S 950, 951, 960, 961, 962). Spoornummer S 999 is gegeven aan verschillende verstoringen en twee nummer zijn uitgedeeld aan een sloot en een greppel. De sloot (S 001) was noordoost-zuidwest georiënteerd en lag in beide werkputten. Deze sloot was in het vlak nog 2,5 meter breed en de onderkant van de sloot lag op 1,00 meter onder NAP.

Afbeelding 6. Doorsnede van de schouwsloot S 001.

In het profiel was te zien dat de sloot oorspronkelijk minimaal 6 meter breed is geweest. Wanneer we deze sloot projecten op de kadastrale minuutplan uit 1824 ligt deze direct ten oosten van de Maasdijk. Deze dijk maakte onderdeel uit van de zomerweg van Breda naar Geertruidenberg. Waarschijnlijk is dit de oostelijke schouwsloot Hoge Vucht. Van het dijklichaam is niets meer aangetroffen, dit is vermoedelijk helemaal geëgaliseerd. In de doorsnede van de sloot waren verschillende vullingen te zien waaruit blijkt dat de sloot meerdere keren is uitgediept en dichtgeslibt. Omdat de sloot nog zichtbaar is op het minuutplan uit 1824 en er in de bovenste twee vullingen 19e-20^e eeuwse bouwmaterialen zijn gevonden zal de sloot waarschijnlijk pas bij de bouw van de wijk in de jaren '60 zijn gedicht. Leenders dateert de schouwsloten van de Hoge Vucht na 1335 en van voor 1375. Er is geen middeleeuws vondstmateriaal in de sloot gevonden waardoor het archeologisch onderzoek deze vroege datering niet kan bevestigen. De onderste vulling van de sloot bestond uit zwart/donkerblauwe zeer humeuze zandige klei met heel veel plantenresten en een soort mat van stro, riet en gras.

Afbeelding 7. Alle sporenkaart geprojecteerd op kadastrale minuutplan waarop de dijk en de schouwsloten nog te zien zijn. De sloot S 001 ligt exact op de locatie waar de oostelijke sloot langs de Maasdijk lag.

Het tweede spoor (S 002) is een greppeltje dat noordwest-zuidoost georiënteerd was en een breedte had van 40 centimeter. De onderkant van dit greppeltje lag op 0,05 – NAP. De functie en datering van dit greppeltje was niet meer te achterhalen.

De diepe verstoringen aan de oost en westzijde van het plangebied zijn veroorzaakt bij de sloop van woningen die aan de oost en westzijde van het terrein gestaan hebben. Wanneer we de allesporenkaart projecteren op de luchtfoto van 2009 waarop de huizen nog te zien zijn, is het duidelijk dat de verstoringen exact liggen op de locatie van de gesloopte panden en het midden paadje tussen de achtertuinen.

Afbeelding 8. Doorsnede door het smalle greppeltje S 002.

Afbeelding 9 Luchtfoto's uit 2009 met daarop de allesporenkaart geprojecteerd. Op de allesporenkaart is te zien dat op de locatie van de voormalige bebouwing de ondergrond verstoord is.

7 Conclusie en aanbeveling

In het kader van de voorgenomen bouw van een school aan de Johan Metzelaarstraat is op 17 juli 2014 een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven uitgevoerd. Ter hoogte van de voormalige bebouwing was de ondergrond diep verstoord. Daarbuiten was de archeologische ondergrond nog intact. Er zijn een sloot en een greppel gevonden. De sloot was één van de schouwsloten naast de Maasdijk. De functie van het greppeltje was niet meer te achterhalen maar waarschijnlijk is het een restant van een afwaterings- of perceelgreppel geweest, die afwaterde op de sloot.

7.1 Beantwoording onderzoeksvragen

In deze paragraaf worden de gebiedsspecifieke onderzoeksvragen uit hoofdstuk 5 beantwoord. De aanwezige archeologische sporen en vondsten hebben niet genoeg informatie opgeleverd om de vragen behorende bij de algemene onderzoeksthema's te beantwoorden.

- Zijn er sporen van de schouwsloot aanwezig in het plangebied?

Ja, er is een sloot gevonden die aan de oostzijde van de Maasdijk heeft gelegen en waarschijnlijk een schouwsloot is geweest. Een schouwsloot is een sloot die niet door het waterschap werd onderhouden, maar door de eigenaren van het land rond de sloot. Elk jaar werd door het waterschap controleert of de sloot goed schoon was. In de doorsnede van de sloot waren verschillende vullingen te zien waaruit blijkt dat de sloot meerdere keren is uitgediept en dichtgeslibd. Dit beeld past dus heel goed bij een schouwsloot.

- Zijn er sporen van de Maasdijk aanwezig in het plangebied?

Nee, er zijn geen sporen van de Maasdijk gevonden, deze is vermoedelijk helemaal geëgaliseerd bij de aanleg van de woonwijk.

- Zijn er sporen van de strokenverkaveling van het beemdenlandschap aanwezig in het plangebied?

Er is een smalle greppel gevonden die mogelijk een overblijfsel is van een verkaveling. Omdat het maar één greppeltje is, kan niet worden vastgesteld of het hier om strokenverkaveling gaat. De oriëntatie van de greppel ligt haaks op de schouwsloot, net zoals de verkaveling die te zien is op de kadastrale minuutplan.

- Hoe is de bodemopbouw in het gebied (tevens eventueel door middel van boringen in kaart te brengen)?

De natuurlijke bodem in het plangebied bestaat uit licht grijs wit uitgeloogd matig fijn zand met plantenresten. De bovenkant van de C-horizont ligt rond de 0,10 + NAP. Deze dekzandbodem wordt afgedekt door een esdek bestaande uit donkerbruine matig zandige klei met een dikte variërend tussen 20 en 40 centimeter. Daar bovenop is nog een één meter dikke recente opgebrachte verstoorde laag aanwezig die bestaat uit geel bouwzand en veel baksteen en mortelpuin.

- Zijn er sporen uit het paleolithicum/mesolithicum aanwezig?

Nee, er zijn geen sporen uit het paleolithicum of mesolithicum aangetroffen.

- Zijn er sporen uit (het neolithicum,) de bronstijd, ijzertijd of Romeinse tijd aanwezig?

Nee. Er zijn geen sporen uit het neolithicum, de bronstijd, ijzertijd of Romeinse tijd aanwezig.

- Zijn er sporen van ontginning aanwezig?

Behalve de greppel die hierboven al beschreven is, zijn er geen sporen van ontginning aanwezig.

- Is er sprake van een esdek en wat is de ontwikkeling en datering hiervan?

Ja, er is een esdek aangetroffen. Dit esdek varieert in dikte tussen 20 en 40 centimeter. En bestaat uit donkerbruin zeer humeuze matig zandige klei.

- Zijn er sporen die wijzen p middeleeuwse oorsprong van de bewoning?

Er zijn geen sporen of vondsten aangetroffen die wijzen op middeleeuwse oorsprong van bewoning. De schouwsloot heeft mogelijk een middeleeuwse oorsprong.

- Zijn er sporen van oudere infrastructuur aanwezig?

De aangetroffen schouwsloot ligt ten oosten van de Maasdijk. Deze dijk maakte onderdeel uit van de zomerweg van Breda naar Geertruidenberg. Van het dijklichaam en de weg werd niets meer aangetroffen. De sloot is een indirecte aanwijzing van de ligging en oriëntatie van deze dijk.

- Is er bebouwing aanwezig?

Er zijn geen sporen van bebouwing aangetroffen.

- Zijn er aanwijzingen voor activiteiten uit de Spaanse tijd? Zijn er sporen van een legerkamp, of omwalling?

Nee, dergelijke sporen zijn niet aangetroffen in het plangebied.

- Zijn er nog andere (bewonings)sporen?

De sloot en de greppel warden enige sporen die zijn aangetroffen.

- Wat is de aard, omvang (begrenzing vaststellen), datering, context, gaafheid, kwaliteit van de aangetroffen sporen?

Het archeologisch onderzoek heeft twee sporen opgeleverd. Deze sporen kunnen in verband worden gebracht met de verkaveling van het gebied en de Maasdijk. Ook zijn er diverse bodemverstoringen waargenomen die direct in verband kunnen worden gebracht met de sloop van de woningen die tot en met 2009 op deze locatie hebben gestaan.

- Wat is de waarde van de aangetroffen sporen?

De aangetroffen sporen houden verband met de Maasdijk en de verkaveling in het gebied. Er is geen behoudenswaardige vindplaats aangetroffen. De archeologische waarde van de sporen is laag, zie tabel 1.

7.2 Waardering en aanbeveling

Conform de criteria van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 3.3 (KNA 3.3) is de vindplaats gewaardeerd (tabel 1). De criteria schoonheid en herinneringswaarde zijn alleen van toepassing op archeologische vindplaatsen die nog zichtbaar zijn in het landschap. Hier is dat niet het geval daarom is de belevingswaarde niet van toepassing op het onderzochte terrein.

De criteria gaafheid en conservering krijgen een middelhoge score. De criteria zeldzaamheid en informatiewaarde scoren laag.

Er is geen behoudenswaardige archeologische vindplaats aangetroffen, waardoor wordt geadviseerd het plangebied wat betreft archeologie vrij te geven. De directe omgeving van het plangebied kent onverminderd een hoge archeologische verwachting en dient bij voorgenomen bodemingrepen archeologisch onderzocht te worden.

Archeologische waarderingstabel Johan Metzelaarstraat IVO-P				
Waarden	Criteria	Scores		
		Hoog	Midden	Laag
Beleving	Schoonheid	nee		
	Herinneringswaarde	nee		
Fysieke kwaliteit	Gaafheid		2	
	Conservering		2	
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid			1
	Informatiewaarde			1
	Ensemblewaarde		n.v.t.	
	Representativiteit		n.v.t.	

Tabel 1. Archeologische waarderingstabel voor plangebied Johan Metzelaarstraat.

8 Literatuur

Centraal College van Deskundigen (CCvD) Archeologie, 2013. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) versie 3.3*.

Craane, M.L. & Peters, F.J.C., 2014. *Programma van Eisen Breda 2014-19. Johan Metzelaarstraat; Brede School*, Breda.

Craane, M.L. & Peters, F.J.C., 2014. *Erfgoedbesluit 2014-25. Selectiebesluit archeologie Johan Metzelaarstraat*, Breda.

Leenders, K.A.H.W., 2006. *Cultuurhistorische landschapsinventarisatie gemeente Breda*, Breda.

Websites

www.archis2.archis.nl

www.watwaswaar.nl

Bijlage 1. Allesporenkaart

Bijlage 2. Sporenlijst

Put	Spoor	Spooraard	Begin per	Eind per	Nap onder	Nap boven	Opmerking
1	001	GR			-0.7	0.56	via RTS
1	950	C					C-horizont
1	951	C					C-horizont
1	960	LG					A-horizont
1	961	LG					
1	999	VERST					via RTS
2	001	GR			-0.76	0.5	via RTS
2	002	GR			-0.01	0.07	via RTS
2	950	C					via RTS
2	951	C					c-horizont
2	960	LG					
2	961	LG					
2	962	LG					
2	999	VERST					via RTS

Bijlage 3. Vondstenlijst

Vondstnummer	Put	Vlak	Spoor	Spooraard	Vulling	Categorie	Aantal	Gewicht	Begin per	Eind per	Opmerking
	BR-386-14.001BWM	1	P3	960	LG	1	BWM	2	6.1		